

cerințelor și exigențelor moralei sociale, a idealului, a valorilor, normelor și regulilor pe care ea le incumbă.

Bibliografie

1. Bontaș I. Pedagogie. 2001.
2. Călin M. Teoria și metateoria acțiunii educative. București, 2003.
3. Hanganu I., Raclaru C. Educație pentru societate. București, 1998.
4. Jinga I., Istrate E. (coordonatori) Manual de pedagogie. București, 1998.
5. Silistraru N. Valori ale educației moderne. Ch., 2006.

LITERATURA PENTRU COPII, FACTOR ESENȚIAL ÎN DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII ELEVULUI MIC

Ludmila Samanati, dr., învățătoare

IPLT „Onisifor Ghibu”, mun. Chișinău

Abstract. The article addresses the role of literature for children in the development of the young pupil's personality. Literature forms and shapes the children's character, it also cultivates patriotic feelings, moral-humanism, love for the homeland, perseverance, respect for work and those who work. Literature has an enormous contribution in the development of the child and is necessary for his evolution in the society.

Una din cerințele primordiale ale societății contemporane este dezvoltarea adecvată a personalității umane. Vârsta preșcolarului și a elevului mic este cea mai favorabilă în acest sens. Intrarea copilului în școală are o mare însemnătate pentru formarea personalității lui. Bineînțeles, acesta-i un proces îndelungat, care se petrece sub conducerea cadrelor didactice. Literatura este instrumentul forte al învățătorului în a-l ajuta pe copil să se formeze. Ea contribuie într-o mare măsură la lărgirea orizontului de cunoaștere al elevilor, la formarea unui vocabular activ, bogat și colorat, la o exprimare aleasă, corectă, literară, la educarea sentimentelor estetice.

Familiarizarea copiilor cu operele literare trebuie să înceapă din cea mai fragedă vârstă. În această muncă trebuie să se țină cont de faptul că preșcolarul și elevul mic se dezvoltă destul de rapid. Acest fenomen a fost menționat pe vremuri de vestitul scriitor rus Л. Н. Толстой, care scria: „Oare nu atunci am obținut tot ce trăiesc acum? Și am căpătat atât de mult, atât de repede, încât în tot restul vieții n-am obținut nici a suta parte. De la un copil de cinci ani până la mine e numai un pas ...” [3, p. 1537]

Concluziile la care au ajuns psihologii (А.Н. Леонтьев, В.А. Крутецкий, Л.С.Выготский, А. В. Запорожец, L. Jabițaia și a.) ne permit să susținem că educația literar-artistică este una dintre cele mai importante pentru dezvoltarea personalității copilului. Ea are ca scop formarea concepției despre lume, instruirea din punct de vedere moral și estetic, extinderea cunoștințelor despre lume și viață, trezirea gustului de a citi și de

a afla cât mai multe. Prin intermediul folclorului, al literaturii naționale și universale se va realiza dezvoltarea personalității, se va contribui la formarea comportamentelor: cognitiv, verbal, socio-afectiv. Folclorului și literaturii pentru copii le revine rolul decisiv în formarea atitudinii față de lume, în educarea dragostei de țară, de plaiul natal etc.

După afirmațiile psihologului B. A. Крутецкий, operele artistice citite au o mare influență asupra elevilor, fiind considerate surse importante de modelare a conduitei morale. Literatura contribuie nu numai la cunoașterea vieții, la înțelegerea relațiilor dintre oameni, dar și la cunoașterea propriei personalități; ea ne învață a iubi și a urî, ne înaripează, ne organizează nu numai gândurile, ci și sentimentele și năzuințele.

Literatura pentru copii privită ca o varietate de genuri și specii literare, însumând operele literare ale poezilor și prozatorilor naționali și universali, dispune de exemple pe care le putem oferi copiilor, cu pondere mai mare în dezvoltarea limbajului și a comunicării orale, în dorința de a-i face mai buni. Literatura pentru copii constituie o sursă de exemple frumoase de comportare oglindite în mici antiteze între eroi, ne oferă consecințele ascultării sau neascultării, vredniciei sau lenei, adevărului sau minciunii, cumpătării sau lăcomiei; ne prezintă trăsături pozitive, dar și trăsături nedemne și condamnabile ale unor eroi.

Încă de la venirea copilului în școală, trebuie să căutăm să-l facem să iubească „cartea”. Se vor citi povești, poezii, în așa fel încât, în urma lor, micii școlari să simtă nevoia să citească. Ținând cont de particularitățile fiecărui copil, ne vom ocupa și de felul cum vom recomanda lectura. Basmele și povestirile le sunt indicate celor cu ritm de citire rapid, iar celor cu ritm mai lent, lecturi mai scurte.

Din cauza rapidității ritmului de citire, rămânând la imposibilitatea de a urmări conținutul micilor lecturi, mulți elevi se luptă adesea cu descifrarea unui text. Învățătorul trebuie să intervină în urmărirea cu atenție a lecturii și exersarea acestui exercițiu cu voce tare. În locul curiozității care face abstracție de formă și se luptă pentru descifrarea ideii, apare efortul descifrării semnelor grafice. Cadrul didactic trebuie să încurajeze intenția elevului de a se lupta cu descifrarea textului dintr-o poveste, lăudându-l în fața clasei ca pe un cititor pasionat. El trebuie să poarte discuții cu elevul pe marginea conținutului textelor literare citite, să observe în ce măsură fiecare elev înțelege conținutul celor citite, știe să aprecieze o carte și aduce argumente convingătoare că lucrarea respectivă l-a interesat.

Ținem să menționăm că selectarea reușită a conținuturilor incluse în orele opționale (*O oră pentru lecură, Tainele comunicării, În împărăția cuvântului*) din aria curriculară *Limbă și comunicare* au un impact destul de mare asupra educației literar-artistice a elevilor. Criteriile de selectare a conținuturilor educaționale ale textelor literare pentru lucrul cu elevii mici sunt: accesibilitatea; valoarea artistică; importanța textului în dezvoltarea personalității; influența lui directă și indirectă în apariția neformațiunilor caracteristice vârstei copilăriei; rolul textelor în evoluția sferei atitudinale, intelectuale, volitive. Considerăm, că formarea personalității elevului mic prin intermediul conținuturilor propuse

trebuie orientată spre dezvoltarea tuturor proceselor psihice, care la vârsta școlară mică încep treptat să-și schimbe caracterul.

Astfel, *ghicitorile* contribuie la stimularea gândirii în imagini și a gândirii asociative a elevilor, a agerimii lor, a spiritului competitiv (cine primul ghicește?), a fanteziei creatoare, a acuității reacției și, nu în ultimul rând, la achiziționarea unor cunoștințe despre lucrurile, ființele și fenomenele lumii înconjurătoare.

Prin intermediul *poveștilor*, elevilor li se formează deprinderea de a diseca binele de rău, frumosul de urât, de a compara comportamente umane, de a-și exprima atitudinea față de acestea. Poveștile servesc și ca un foarte bun mijloc de formare a expresivității vorbirii elevilor, de dezvoltare a aptitudinilor lor creative. Copiii, adesea, sunt furați de subiectul, de evenimentele basmului și le vine greu să se mențină în rol de spectatori: simt nevoia să acționeze, să susțină sau să respingă pe cineva sau ceva. Micii elevi încep a le șopti personajelor cum să procedeze; plâng când acestea au insucces, încremenesc într-o atitudine încordată, râd odată cu ei, intervin activ în desfășurarea evenimentelor. Astfel, elevii pot să propună diferite rezolvări de situații (un alt final, un alt comportament etc.), să motiveze o faptă sau alta a personajului, să demonstreze înțelegerea textului discutat. Exemplul personajului pozitiv din basm sau poveste trebuie să fie firul călăuzitor care trebuie urmat.

Proverbele și *zicătorile*, grație formei lor concise și caracterului generalizator, îi ajută pe elevi să poată sintetiza ideile, să le raporteze la diferite situații din viață, să înțeleagă/ să sesizeze bogăția limbii materne, să facă unele aprecieri în legătură cu faptele și comportamentele umane. Funcția educativă a proverbului este realizată prin faptul că aceasta spune în mod direct ce este bine și ce este rău în viață, în legătură cu activitatea omului, cu relațiile dintre el și colectivitatea în care trăiește.

Muzicalitatea versurilor din *poezii* îi atrage pe copii din primii ani ai vieții. Motivul pentru care poeziile sunt ușor accesibile și ușor de memorat este conciziunea cu care sunt redate fapte, idei, tablouri sau sentimente. Poezia intermediază, pe caile ei specifice, integrarea într-un univers moral, al societății și al patriei. Când sunt bine structurate și cu grija cumpănite în vocabularul lor, poeziile trec de la dimensiunile unei lumi miniaturizate la proiectarea dimensiunii reale. Pe măsura vârstei, pe baza evoluțiilor individuale, dar mai ales în cadrul unui colectiv prielnic, de la o clasă la alta, elevii pot fi introduși în lumea poeziei. Pentru realizarea acestui lucru, se aleg poezii cu caracter epic, cu subiecte din viața cotidiană, despre copii și animale, glumețe și chiar satirice, pe măsura înțelegerii copiilor.

Totodată, elevii demonstrează competență de comunicare verbală, ei reușesc să utilizeze în descrierile ori în relatările alcătuite diferite imagini artistice (epitete, comparații, personificări), fie preluate din operă, fie alcătuite de ei. Aceasta vorbește și despre faptul că ei au un vocabular mult mai bogat, care le-a permis să facă anumite asocieri și analogii între lucruri. De asemenea, elevii demonstrează cunoștințe destul de bune referitoare la viața înconjurătoare (socială, culturală) și/sau legate de un aspect sau altul al realității. Când privește coordonata afectivă, elevii demonstrează sensibilitate față de destinul altor

personaje. Mai mult chiar, incluși în diverse situații de problemă, ei încearcă să-și exprime atitudinea și să motiveze un anumit tip de comportament sau o decizie a protagonistului operei literare și, implicit, a autorului. Empatia, ca stare trăită de elevii mici, se manifestă mai ales în cadrul alcătuirii unor texte (povești, povestiri), în care personajul protagonist este protejat de fiecare dată de „autori”, el fiind pus să acționeze în situații care să nu afecteze cu mult destinul acestuia.

Influența operei literare asupra cititorului nu se finalizează odată cu terminarea citirii. Opera citită lasă urme în memoria cititorului, schimbă ceva în personalitatea lui. Caracterul și puterea influenței operei literare asupra omului depinde nu numai de calitatea artistică și ideatică a operei literare, ci și de particularitățile cititorului. Influența, produsă de o operă literară sau alta, întotdeauna este rezultatul acțiunii reciproce a operei date și a cititorului dat.

În concluzie, ținem să menționăm, că unul dintre obiectivele finale a literaturii este trezirea interesului elevilor pentru minunata lume a poveștilor, basmelor și poeziilor, știut fiind faptul că trăind într-o epocă în care televiziunea și computerul pătrund puternic în viața tuturor, dar mai ales a școlarului mic, cu influențe nu prea benefice în evoluția sa, acesta nu mai are timp să citească o carte de povești sau de poezii. În baza desfășurării orelor opționale ne-am permis să conchidem că literatura are o contribuție enormă în dezvoltarea copilului și este necesară pentru evoluția sa în societate.

Bibliografie

1. Cemortan S. Copilul și literatura. Chișinău: S.C. Stelpart, 2006. 188 p.
2. Zaporojeț A. Dezvoltarea afectivă a preșcolarului / sub red. Coșeleova A. – Chișinău: Lumina, 1989. 241 p.
3. Толстой Л. Н. Собранные сочинения, т. 10. Москва: Гослитиздат, 1961. 711 с.

ROLUL TEXTELOR LITERARE ÎN CLASELE PRIMARE

Galina Sîrbu, grad didactic întâi

Liceul Teoretic „, Liceul Teoretic *Miguel de Cervantes*

Rezumat. Lectura textului oferă celui care o parcurge, pe lângă satisfacțiile pe care le aduce orice fapt inedit, prilejuri unice de reflecție, de meditație. *Ipostazele didactice ale textului: textul ca suport al lecturii, textul ca creație literară, textul ca obiect cultural.*

Textele literare, epice, lirice și dramatice sunt selectate după criteriile: *valoric-estetic, stilistic, formativ, diversitatea structurilor textuale, calități lingvistice și formale, diversitate tematică, nivel de lizibilitate etc.* și contribuie la formarea și consolidarea deprinderilor de citire corectă, conștientă și expresivă, îmbogățirea, activizarea și nuanțarea vocabularului copilului, însușirea structurii gramaticale corecte a limbii

Abstract. The reading of the text gives the person who travels, besides the satisfaction of any new fact, unique reflection and meditation opportunities. Didactical hypostases of the text: text as a support of reading, text as literary creation, text as a cultural object.